



ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Vrednik: Dr. Janez Krizostom Pogačar.

№ 22.

V Četertik 31. Velkitravna.

1849.

Kratki premislili

iz s. evangelija za prvo nedeljo po bin-koštih. (Luk. 6, 36—42.)

Med vsimi skrivnostmi svete vere je nar svetejši trojedini Bog sam, v katerim so tri razločene osebe: Bog Oče, Bog sin in Bog sveti Duh, pa vendar le en sam Bog, ker imajo vse tri osebe le eno božjo naturo. — Te svete skrivnosti človeški um ne more obseči ali razumeti, ali, kakor govori sveti Pavl, do trojediniga Boga s svojim umam ne moremo priti „ker v nedohodljivi svetlobi prebiva“. Če tudi skrivnost svete Trojice človeški pameti ni, in ne more biti nasproti, kakor učec razsvetljeni cerkveni učeniki, sveti Avgustin in drugi, ji je vendar nezapopadljiva, in mi smo dolžni v tem um in pamet ponižno veri podvreči. Vendar je pa sveta skrivnost za nas vir in studenc nar bolj veselih in tolažbe polnih resnic, če namreč premislimo neskončne gnade in dobrote stvarjenja, odrešenja in posvečenja, ktere smo od trojediniga Boga prejeli. Premišljevanje teh gnad in dobrot nas uči spoznati resnico besedi svetiga Janeza, ki pravi: „Bog je ljubezen, in kdor v ljubezni ostane, v Bogu ostane, in Bog v njem“. Bog je ljubezen sam na sebi, pa tudi zgolj ljubezen do svojih stvari; zato moramo pa tudi mi v ljubezni ostati, to je, moramo tudi ne le Boga, temuč tudi svojiga bližnjiga ljubiti, de bomo mogli v ljubezni božji ostati in Bogu dopasti.

Ravno zato nam pa Jezus v svojim evangelii, kjer nas uči božjo popolnamost posnemati, tako priserčno priporočuje, de vse ljudi brez razločka, znance in ptujce, prijatle in sovražnike ljubimo, de bomo s tem Boga posnemali, kateri vse svoje stvari neskončno ljubi. „Bodite usmiljeni, kakor je Bog vaš Oče usmiljen. Ne sodite, in ne bote sojeni; ne pogublujte, in ne bote pogubljeni; odpustajte, in vam bo odpušeno“.

Ena nar lepsih lastnost božjih je milost in usmiljenje, ktero svojim, desiravno nevrednim stvarcem skazuje. Tako je milost skazal našim prvim staršem, katerih po njih grehu ni zaverigel, kakor so si bili zaslužili, ampak je hotel z njimi in z vsim človeškim rodam milostljivo ravnati, jim greh odpustiti, če ga resnično obžaljujejo, in jih v prvi stan nedolžnosti, in še višeje postaviti, če bodo zanaprej njega zvesto ljubili. Božja milost nam je poslala Odrešenika in Zveličarja iz nebes, ali kakor Jezus pravi: „Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga ediniga Sina poslal, de bi, kdor vanj veruje, ne bil pogubljen, temuč večno življenje doseže“. — Zato pa bodimo tudi mi usmiljeni do družih ljudi, kateri so nas kdaj razžalili, kakor Jezus uči, nikar ne pogublujmo družih, odpustimo svojim sovražnikom, kar so nam hudiga sturili, de bomo s tem našiga nebeskiga Očeta posnemali in vredni postali, de bo tudi on nam usmiljen, de nas v večni ogenj ne obsodi, de nam naše grehe odpusti. — O kako osramoti ta resnica nektore kri-

stijane, kateri milosti in usmiljenja do svojiga bližnjiga nočejo poznati; kateri polni ošabnosti in prevzetnosti le na maševanja mislijo, in hudo le s hudim povračujejo, in ker ne morejo, ali si ne upajo drugiga hudiga bližnjimu sturiti, ga kolnejo, hudicu izdajajo in tako v pogubljenje obsojujejo. Kako nevredne se taki delajo božjiga usmiljenja, kateri vsak dan prosijo: odpusti nam naše dolge, kakor mi odpusamo svojim dolžnikom, in sami vendar nočejo nikomur odpustiti.

Druga božja lastnost, ktera se iz njegove milosti izhaja, in nad katero se ne moremo nikoli dosti prečuditi, je njegova dobrotljivost, v kateri svojim, desiravno nevrednim stvarjem neprenehoma nove dobrote deli. Ne dosti, da nam po svoji neskončni milosti naše grehe odpusti, temuč namest zasluženih kazenj nam že na tem svetu brez števila veliko dobrot dodeluje, kakor oče, kateri svojemu zgubljenemu sinu ni le razžaljenja odpustil, temuč mu je več veselja napravil, kakor svojemu zvestemu sinu. — Zato pa tudi hoče dobrotljivi Oče nebeški, da bi tudi mi do svojih bratov dobrotljivi in radodelni bili, in Jezus nam priporočuje: „Dajte in se vam bo dalo; dobro, potlačeno, raztresajočo mero vam bodo dali v vaše naročje. S kakoršno mero bote vi merili, s tako vam bodo povračevali“.

Človeška samopridnost je temu božjemu nauku ravno nasproti, in uči le za svoj prid in blagor skrbeti, naj se drugim godi, kakor se hoče. Kadar je treba bližnjimu na pomoč priti, mu kako dobroto skazati, najdejo posvetni in samoljubni kristijanje kmalo dosti izgovorov; pravijo, da ne morejo pomagati, ker sami nimajo, ali se bojé, da bi njim samim ne zmanjkalo, ali da morajo za svojo družino skrbeti, in tako dalje. — Kako slabo pač posnemajo taki ljudje dobrotljivost nebeškega Očeta! Kako nevredne se delajo, da bi tudi Bog njim še večji dobrote delil. — V nekim samostanu je bilo, kjer so menihi zlo ubogajme dajali, in veliko revežev z potrebnim preskerbvali; pa kakor so veliko razdelili, je klostersko premoženje vendar vedno rastlo. Drug oskerbnik pride, kateri je premoženja bolj varoval, in le malo ubogajme dal; pa kaj se zgodi? V malo letih je samostan popolnoma obožal. Oskerbnik se pritoži enkrat zavoljo tega pri nekim ptujcu, in ga za svet praša, kaj bi počeli, da bi si spet k premoženju pomagali. Ptujec odgovori: „Dajte in Dano bo ste dve sestri, ki ne morete vsaksebi biti. Vi ste prvo, ki ji je ime Dajte, odpodili, in zato je druga, ki ji je ime Dano bo, sama za sestro ušla. Če hočete, da ta nazaj pride, morate prvo nazaj poklicati, in tako bo ta sama spet za uno prišla“. Tako tudi pravi sveti Krizostom: „Ubogajme dajati nar več dobička nese“.

Potočnik.

Beseda od zamaknjenih.

V katolški cerkvi se vsake čase moč njeniga začetnika Jezusa Kristusa kaže. Posebne čuda so se godile v apostolskih dneh, znamenj ni zmanjkalo v poznejih časih, in tudi poslednje leta vedo od posebnih prikazinj povedati. Zlasti je slišati od več pobožnih duš, ki se več ali manj v zamaknjenim stanu znajdejo; posebno je sloveča Maria žlahtna Mörlna Tirolskim, ktere čudne prikaznji se že od leta 1831 oznanujejo. Semtertje se je tudi v naših krajih od ktere take duše pripovedovalo, in se še pripoveduje. Nekteri, kadar kaj taciga slišijo, se posmehujejo, in vse v lažnjive ali goljufive marnje štejejo. Nekteri se silno čudijo, poprašujejo, gledat hodijo, in bi radi le svojo radovednost napasli, in vse skrivnosti iz ust takih oseb izvedili; in potem še marsikej prazniga, neverjetniga dalje raznašajo.

Nekteri per takih zgledih sicer spoznajo, da jim je potreba lastno življenje spreobrniti; pa začnejo pred svoje oblačila tergati, kakor svojerca. Le malo jih je pa, kateri bi si znamenja posebne pobožnosti v resni nauk vzeli, in si potem obilniši za pravo pobožnost prizadevali. Kaj hočemo per tem reči? Mi nočemo nič razsoditi, ali je vse zares čudno in gotovo, kar se tukej ali tamkej od kake osebe pripoveduje, da je zamaknjena ali kaj taciga. Hočemo vendar nekoliko od stanu zamaknjenih povedati, da bi vsak vedil božje čuda čislati, in nihče tudi prenašlo vsiga ne verjel, vsakteri pa si več po resnični svetosti prizadevati začel.

Bog hoče, da bi bili vsi ljudje zveličani, in bi k spoznanju resnice prišli; in on sam tudi vsačiga posebej išče v svoje kraljestvo pripeljati. Vonder pot, po kateri Bog človeka k zveličanju vodi, ni per vsih enaka. Za večidel človeških otrok so le navadne pota, za nekatere duše pa so bolj čudne steze, ki peljajo k svetosti in večni sreči. Po navadi Bog človeka v svojo službo pokliče po starših, po učenikih svete cerkve, po dobrih prijateljih, po dobrih in hudih zgodbah in po vesti. Po navadi se človek od greha čisti po lastnim čuvanju, zatajevanji in pokorjetji, in se posvečuje in v dobrim poterduje po molitvi in s zakramentih; razsvetljuje se po poslušanju in premišljevanji nebeških resnic, in v dobrim dopolnjuje po skazovanji čednost in dobrih del, ki so sploh zapovedane. Kjer pa je Bog za ktero dušo po svoji previdnosti in milosti bolj čudne pota svetosti odločil, je v časih že prvi poklic s posebnimi znamenji združen, in potem pred ali potlej nastopijo posebne razsvetljenja duha od nebes, posebne viže očiševanja serca, posebne voditve k posvečenju celiga človeka. Bogu je po njegovi mogočnosti vse to lahko mogoče; on je po besedi s. pisma čudin v svojih Svetih. V ravno takih

čudnih prikaznjih je pa potreba dobro razložiti; zakaj znajo dostikrat človeške zmote vmes priti, večkrat tudi Satanove slepotije se pridružiti. Tudi Satan, kakor piše apostelj, se spremeni v angela luči. Modri duhovni učenci so v takih rečeh razne skušnje storili, in sploh opominjajo, ne prenašlo vsake bolj čudne prikaznji precej v gotovo resnico in božjo naredbo vzeti. Cerkev sama v presojevanji življenja Svetnikov le počasu ravná, in išče veliko spričevanja, preden kakošno prikazinj v resnici med čudeže prišteje; kakor se to vidi iz djanj in sodeb, po katerih se pobožne duše v število Svetnikov jemlje. Zatorej, ako kdo od ktere osebe kaj posebniga sliši, naj nikar nepremišljeno precej ne odreče, pa tudi prenašlo brez modre presodbe vsiga ne verjame; ako je kaj na videz res čudniga, naj se terdna presodba raji tem prepusti, kateri so v cerkvi zato postavljeni, in oblast imajo.

De nekoliko posebej od potov v resnici čudnih povemo: kar prvi poklic v božje kraljestvo tiče, je bil takošin nenavadin per s. Pavlu, kateri je bil po luči in glasu z neba spreobrnjen. Za obilniši očiščenje od hudiga se najde nenavadin post per s. Rozi Limanski, ki je v časih le tri pomerane zerna na dan vžila; per s. Jožefu Kopertinskim, katerim je s. rešnje Telo samo po več dni življenje telesno ohranilo. Drugo posebno oestro pokorjenje se je vidilo spet per s. Rozi, ki je nosila oster železin pas krog života, bodečo krono na glavi, in ležala na golih tleh, in si malo spanja dovolila; per s. Alojzii, ki je še mlad rad kaj terdiga v svojo posteljo deval, in dostikrat velik del noči v molitvi prečul. Druge je Bog sam z neznanimi boleznimi pokoril, kakor s. Terezijo, ki je osemnajst let hudo terpela, s. Lidvino, ki pet in trideset let ni bila iz postelje. Drugim je drugačne nadloge pošiljal, de bi njih serce popolnoma od sveta odtergal; kakor zveličani Joani Rodridvez, ki je per divjim možu silno veliko prestala. Pomniti je pa, de če so si ktere pobožne duše posebne oestre pokorila nakladale, se to ni lahko zgodilo brez dopušenja duhovnih vodnikov; po lastni nepremišljenosti in naglosti bi posebne oestrosti pred v škodo telesno in zgubo dušno tekniti znale.

V obilniši posvečenje celiga človeka, v tesnejši soedinjenje z Bogom pa so nektare izvoljene duše zlasti po prikaznjih in zamaknjenji peljane bile. V prikaznjih se je takim dušam v časih Gospod sam dal v posebni ljubeznivosti viditi, kakor s. Katarini Sinenski; včasih tudi božja Mati Marija, kakor s. Rozi Limanski; včasih kateri angelov ali svetnikov, kakor s. Franciški in zvel. Joani Rodrigvez. Pa tudi Satan je večkrat svetnike s prikaznjimi motil, kakor je s. Antona pušavnika v podobah raznih zverin strašil, s. Martina škofa pa v podobi

svetliga angela goljufati hotel: tedaj je v presodbi takih prigodeb zadosti previdnosti treba. Kar pa zamaknjenje tiče, tam je človekova duša po nenavadni poti drugam prestavljena, de vidi in sliši reči, ki so dalje od ondod, kjer se človek znajde po navadnim stanu svoje nature. Pokaže se duši v časih nebeška svetloba in sreča izvoljenih, v časih grozovitost pekla in nesreča pogubljenih, v časih terpljenje duš, ki se v vicah čistijo. Ali dobro je pomniti, de Bog takih duš v tiste kraje ne pelja zato, de bi potem radovednim ljudem pravile, ktere osebe so v tem ali unim kraji našle: sej tudi v priliki od bogatinca še Lazar ni bil pušen na svet, pravit bratom bogatincovim od njegove nesreče v silnim plemenu. Kar vidijo take duše, je večidel le v njih lastno posvečenje; po redkim je v svarjenje drugih, nikdar pa ni v hudo obsojenje duš, ki so se že z sveta ločile. Nar večkrat pa se duše v zamaknjenji znajdejo v gledanji in živim občutenji skrivnost našiga Zveličarja, zlasti njegoviga terpljenja in njegove smerti, kakor je skorej per vsih zamaknjenih zdajnjiga časa najti. Od tod tudi pride, de po živim občutenji ran Gospodovih se znamenja tacihi ran tudi na telesu takih izvoljenih oseb prikazujejo. Pervi, od kteriga se znamenja ran Gospodovih gotovo vedo, je bil s. Francišk Serafski: morebiti jih je imel še s. Pavl apostelj. Pomniti je pa, de tudi v zamaknjenih se ni prenašlo zanešti: večkrat je kaka oseba zamaknjena po bolj naturnih potih (po magnetizmu, ki ga učeni poznajo), včasih so slepotije Satanove. Torej je tudi tukej modre presodbe dušnih pastirjev treba.

To naj bo za en pot rečeno: ako bi se dobro in potrebno kazalo, zna drugikrat kaj več se povedati.

Hicinger.

Previdnost božja naša pomoč in tolažba.

Nobena reč ne more človeka v stiskah in nadlogah bolj utolažiti, in žalostniga, pobitiga serca bolj umiriti in oveseliti, kakor živi spomin, terdni spričelji in ljubeznjivi izgledje modre, dobrotljive previdnosti božje. In ravno zdej ta čas — ko po več krajih in deželah silne puntarije vse prevreči, in v nesrečo in pogubo pogrezniti skušajo, ko velike prekucije tudi velike spremembe v deržavnim in cerkvenim življenji delajo, ko katolsko cerkev na enako stopnjo veljavnosti z družimi verskimi družbami postavljajo, in se ji od duha brezbožnosti in nevere mnoge stiske in zadrege napravljajo: zdej, ko se jih ne manjka, kateri se perjatle naroda štejejo, ali katerim je clo skerb in obravnava občniga prida izročena, pa brez Boga, brez prave ali brez vse vere ljudstvo osrečiti hočejo, ko se rado povsod drugej — le v Bogu in Kristusu ne — po-

moč iše in perčakuje: ravno zdej ta čas je posebno treba, z živim spominam božje previdnosti se tolažiti, v njegovo vsigamogočno pomoč vse svoje zaupanje staviti, naše edinozveličavne vere toliko živši in serčnejši se poprijeti, ter z besedami sv. aposteljna Pavla svoje sercè umiriti, de »tistim, kateri Boga ljubijo, se vse v dobro izide« (Rimlj. 8, 28.) Zatorej, bratje! prosimo in skerb imejmo, de naša vera ne opeša, ampak de se z božjo pomočjo še čedalje bolj v nas vterdi in ohrani, s svetim upanjem in pravo ljubeznijo združena, de terdni v veri vse nasprotovanje sovražnikov božjih srečno premagamo, in se pod banderam križa Kristusoviga dobre vojšake, in zveste ude matere katolske cerkve skazemo — ktera, podpornja resnice, bo po božjih obljubah stala vse čase, na nepremakljivo skalo zidana, nad katero se bodo vse sovražne moči razsule. Bog, kateri po svoji previdnosti vč, zakaj nas skušati pusti in nam stiske pošilja, bo tudi to nam k pridru obernil, ako le njemu in njegovimu nauku zvesti ostanemo — de se bo njegova obluba nad nami dopolnila: »Blagor človeku, kateri skušnjo prebó, ker skušen bo prejel venec življenja, ki ga je Bog tistim obljubil, kateri njega ljubijo« (Jak. 1, 12.)! Bog, vladar nebes in zemlje, ki vse po svoji modri previdnosti viža in vodi, zlasti svojih zvestih služabnikov nikoli ne zapusti, in zanje vedno posebno skerb ima, de se jim zoper njegovo voljo, naj se tudi vse zoper nje vzdigne, nič hudiga zgoditi ne more. Torej, bratje! le zaupanje imejmo, ter storimo po nauku sv. aposteljna Petra, ki pravi: »Vso svojo skerb Gospodu prepustite, ker on skerbí za vas«. (1. Pet. 5, 7.) Ne de bi leni in brez lastniga perzadevanja posebne božje pomoči ali clo čudežev perčakovali, ampak storimo vsakteri po svojim stanu, kar je storiti naša dolžnost, potem pa popolnoma v božjo previdnost zaupati in se na njegovo pomoč terdno zanesti smemo in zanesti moramo. Ko žalost do verha perkipi, se veselje že glasi! Kar nam je pa zavolj tega, in zlasti sedanji čas potrebno, je serčna, zaupljiva in stanovitna molitev; torej, ljubi bratje! molimo eden za drugiga, de bomo ohranjeni. »V tebe, o Gospod! zaupam, vekomej ne bom v sramoti.« (Ps. 30, 2.)

Po tem spremisliku in prepričanju, menim, de bo okoljsinam sedanjiga časa zlasti permerjeno, če slabim v tolažbo in spodbudo kersanskiga zaupanja, dobrim pa v poterjenje stanovitnosti v tem cerkvenim listu iz cerkvene in svetove zgodovine nekatere posebne izglede vpeljem, kateri nam očitno pokažejo, kako Bog po svoji modri, dobrotljivi previdnosti nad svojo cerkvijo sploh, in nad njenimi predniki in vernimi podložniki vse čase in povsod čuje, kako se božja previdnost nad vsimi pravo-

vernimi kristjani v vsih naključbah življenja ljubeznivo razodeva, in posebno skerb Očetovo do njih naznanuje. Ne morem se zderžati, de bi k temu zavolj lepiga, tolažljiviga pomena še neke pesmice („koroške in štajarske pesmi: Poslednja veselica“) od slavniga, neutrudeniga, na visoko stopnjo postavljeniga rodoljuba zložene ne opomnil, ktere prvi odstavek zatorej tukej perdenem:

„Vse tukej ne more tak biti,
Kot človek človeku želi;
Alj prav se pa mora zgoditi,
Kar človek Bogu izroči.“

1. Božje varstvo v stiski in nadlogi.

Čudovita stena.

Leta 1812. Ko je nešteta vojskna truma Napoleonova, s katero je celi svet v svojo oblast spraviti mislil, po strašno hudi zimi tega leta pokončana bila, so se serdite zmagovavne kardela 5. Prosenca tudi nekemu mestu bližale, kjer so ubogi prebivavci že s strahom ropa, požiga in smerti perčakovali.

Neznano plakanje in tulenje je bilo po mestu, vse je bilo od strahu prevzeto, in vse se je treslo pred serditimi vojaki. Iz mesta nihče ni več mogel, ker so se sovražniki od vsih strani bližali; ni bilo mogoče, svojiga premoženja ne odnesti, ne ubraniti, in tudi svojiga življenja si nihče nikjer več ni svest bil.

V tim tako stiskanim in od vsih strani nadlegovanim mestu je živela tudi v svoji hišici, blizu mestnih vrat zlo na planim, neka premožna vdova s svojim sinom, mladim človekom, ki je bil tačas za vero in pobožnost v nar nevarniših letih. Kollki strah je tudi obedva obšel, ko se je po celim mestu oznanilo razglasilo, de velitel (zapovedovavec) ptuje vojske nobene ponudbe, s pogodbami ali izgovorjenimi pravicami vdati se mu, ne spozná in ne dovzame, in de bo prihodnjo jutro s svojimi vojšaki precej vse ulice mesta obsul; ta hišica pa je že prvemu napadu izpostavljena bila! Pobožna mati je celo noč klečala in perserčno molila, in usmiljeniga Boga sveta in pomoči prosila; sin pa je sedel tih in oterpnjen — le včasih je černo in nezaupno s kako besedo svojo britkost na znanje dal. V tesnobi svojiga sercà je verna mati iz stare, pobožne pesmice sledeče besede večkrat povzela in spet povzela:

„S steno nas, o Bog! zagradi
Pred sovražnimi napadi!“

Te večkrat povzeti pesemski verstici ste pa sinu že nekako težko težko djali, in torej molijoči materi reče: »Ljuba mati! kako vender to imeti hočete, de bi Bog vas nalaš s steno ali zidam zagrabil?« Mati pa mu odgovori: »S temi besedami, moj sin!

ne prosim ravno za pravo ograjo, ampak za božjo pomoč in brambo sploh.

Ali pa ti meniš, de bi Bogu nemogoče bilo, tudi pravo steno ali zid okrog nas postaviti, ko bi mi le prav in popolnoma v njegovo previdnost vervali in v njegovo pomoč vse zaupanje imeli? Na to je jela tudi njega k molitvi perganjati; in po britkosti omamljeni in omečeni sin se je na zadnje tudi k temu perpravil. Tako sta potem celo noč premolila.

Zjutrej okoli pete ure, ko je celo mesto še tema zakrivala, zaslišita po ulicah siln šum in hrup mem svoje hiše, neprenehljivo bobnanje in močno vojskno trobentanje zadoni in bije na ušesa trepečih; derdranje in ropotanje topov (kanonov) in vozov, in divje vriskanje in vojskni pesem neznano prepevanje v ptujih jezikih, od strašnega huravpitja spremljevano, je bilo grozovitno. Ko se silni vriš in vrisk pozgubi, je za nekoliko časa vse tiho; na to pa z noviga spet še vse hujši in divjiši in strašnejši vstane; vpitje, streljanje, pokanje razdjanih vrat in rožljanje pobitih oken se zasliši vmes, in tako — zdej bliže, zdej dalje — neki eno uro terpi, dokler na zadnje vse čisto umolkne in utihne. Nad hišo opomnjene vdove seer ni nihče perropotal in je nič nadlegoval ni; vender pa nje prebivavca vsa v strahu in trepetu sta se zmiram bala, kdaj bo na nju versta prišla in pokončanje nju hišo zadelo. Ko pa celi dan vse mirno ostane, se naposled sin okno tiho odpreti zderzne, in glejte! — snegá, ki je po noči padel, je veter toliko zanesel, in iz njega pred hišico tako steno ali ograjo naredil, de je bila očem sovražnikov popolnoma perkrita ostala.

Tako je bil Bog vdove verno in zaupno molitev uslišal, njeno hišico res s steno zagradil, in jo sovražnih napadov obvaroval.

(Dalje sledi.)

Bratovšine zmernosti na Šlezkim.

Pitje žganja je silno škodljiva reč za dušo in za telo. Pred nekoliko leti so keršanski možje po Evropi in Ameriki začeli ljudstvo z vso močjo od te silno škodljive pijače odvracevati, in so vse tiste, ki so se za vselej odpovedali žganju in močnim pijačam, zapisovali v bratovšine, katerim se bravi „družbe zmernosti“ ali „bratovšine šent-Janža“. V Ameriki se tudi divjaki, ko malikvastvo zapušajo, močnim pijačam odpovedujejo, in se dajejo v družbe zmernosti zapisovati. — Na Poljskim so skorej vse pivnice imeli Judje v oblasti — te pijavke, ki so uboge kmete tako molzli in žulili, de so jim bili po veliko krajih vsi zadolženi, in silo veliko jih je s pijačo šlo na kant. Goreči možje so jim jeli to bratovšino perporočevati,

ljudje so njeno dobroto spoznali, in na trume se jih je va-njo zapisovalo. Tako se je razširjala ta bratovšina po Nemškim, Angležkim, Irskim in drugih krajih. Povsod se je veliko dobrih nasledkov od nje slišalo. Posebin oznanovavec in razširjavec te družbe je Oče Matev, kateri je z apostolsko gorečnostjo po deželah treznost oznanoval. Na Šlezkim si je tej reči posebno zasluženje pridobil duhoven Viczek. Pobožni mož je z ranjenim sercam premišleval grozne nesreče, v ktere žganje ubogo ljudstvo pokopuje, milo se je delalo gorečimu mašniku, ko je vidil, kako ljudstvo ravno ob nedeljah in praznikih samo sebi dušo in telo mori s to škodljivo pijačo. Vso moč je nategnil in je v zaupnji na božjo pomoč v letu 1845 začel grometi zoper pitje žganja. Bog mu je prizadetje blagoslovil, in pobožni mašnik je res ljudstvo nagnil, de se je žganju odpovedalo. To priča vspeh njegoviga Bogu prijetniga dela. Samo v gornji Šlezii ima njegova „družba treznosti“ že štiri sto tavezent tovaršev, in se je razširila na Moravsko, Poljsko in Ogersko-Slovensko. — Med tem, ko se drugod zoper žganje s tako silo vojskujejo, se na Krajskim ta strupena pijača še čedalje hujši razširja, in točniki in kuhači te peklenske mišce nič ne pomislijo, koliko ljudi oni na duši in na telesu umore, koliko hiš spodkopljejo, koliko družin za vselej v nesrečo in pogubo pahnejo. Kedar človek začne obilno žganje piti, neha tako rekoč človek biti. Z žganjem si v kratkim možgane zmeša, in vse njegove moči jamejo slabeti, in tako oslabe, de je precej zmamljen, de le pijačo vidi, naj bo vino ali žganje. In to je poguba in joj človeka; zakaj kedar je na to peršel, on le tedaj jenja pijančevati, kedar nič več nima, in od nikodar nič več odtergati ne more, de bi zapil.

Huda šiba se moči kuhačem in točivcam te mišnice, in vsim kerčmarjem, kateri pijance redé, polja brijejo, kašte praznijo, žene in otroke slačijo, cele družine na beraško palico devajo, in so per vsim tem sami vender le malokrat kej boljši, za to, ker v kervavih solzah namočeni denar in blago nima blagoslova, ne teka. Jeran.

Sedajnji obšir katoliške cerkve.

Spisal Valentin Sezun.

(Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

10. Hervaško (kraljestvo).

Ta jugoslovanska dežela seže od Dalmacije noter do Slavonije in se na eni strani z turško Boznijo na drugi strani z Adriaškim (Reškim) morjem, z Istrijo, Kranjskim, štajerskim in Ogerskim meji. Ljudi je na Hervaškim do 1 milijon in 60.000.

Vsa hervaška dežela v Avstrii je v tri poglavitne dele razdeljena:

A) Provincial - Hervaško z 588.000 ljudi, to razpade:

- a) v Zagrebško županijo z 384.600,
- b) v Varasdinsko županijo z 125.800 in
- c) v Križaniško županijo z 77.600 ljudi.

B) Reško primorje z 37.950 duš.

C) Granica proti turški Boznii, ki ima do 433.000 ljudi. Ta hervaška Granica je daleč razdeljena v 8 polkov ali regimentov. Ti so:

- a) Likanski z 58.590 prebivavci,
- b) Otočanski z 53.490 pr.,
- c) Ogulinski z 55.960 pr.,
- d) Sluinski z 48.220 pr.,
- e) I. Banalski z 53.490 pr.,
- f) II. Banalski z 50.700 pr.,
- g) Varazdino-Križaniški z 53.560 pr. in
- h) Varazdino-Šentžurski z 59.000 pr.

Katolčanov latinskiga reda na Hervaškem je do 828.500, ki imajo 2 škofii, v Zagrebu in v Senji. Zagrebška škofija ima na Hervaškem čez 627.000 duš; daleč so katolčani Veroviške in Pošeganske županije in Gradiskanskiga regimenta na Slavonskim več del vanjo perštet, blizu 145.000, in iz Zalaške županije na Ogerskim je do 56.430 katolčanov sem perpisanih, tako de število vsih, ki so v Zagrebško škofijo perštet, 799.640 duš znese. Sedanji Zagrebški škof je čast. gosp. Jur Havlik, rojen v l. 1787 v Tirnavi na Ogerskim. V stolnim kapitelnu tu so: 1 veliki prošt, 1 lektor, 1 kantor, 1 kustos, 1 prošt, 11 naddiakonov in 12 korarjev.

Senjska škofija ima 201.460 katolčanov, namreč 38.780 iz Zagrebške županije, 10.375 iz Sluinskiga regimenta, in vse, ki v Reškem primorju, v Ogulinskem, Otočanskem in Likanskem regimentu prebivajo. Škof v Senji je zdaj čast. gosp. Emerik Osegović Barlabaseveški, rojen 30. Kimovca 1775 v Vinatercu na Slavonskim. Stolni kapitel ima tu 4 razdelke: v Senji, kjer je 1 veliki prošt, 1 lektor, 1 kantor, 1 kustos in 2 korarja; v Noviu, ker je 1 veliki prošt, 1 kustos in 1 naddiakon; v Brebiru, kjer so 1 kantor in 2 korarja in v Bakru, kjer so 1 lektor, 1 naddiakon in 1 korar.

Katolčanov gerskiga reda je na Hervaškem 5820, kateri imajo v Križi svojo škofijo. Ta gersko-katoliška škofija ima na Hervaškem 10 fará, in obseže daleč 3 fare in 1 podfaro v Dalmaciji z 918, dve fari v Sremski županii Slavonije z 1187 in 3 fare v Baški županii na Ogerskim z 6680 duš; torej vsih 14.590. Sedanji Križaniški škof gerskih katolčanov je čast. gosp. Gabriel Smičiklas, rojen 24. Susea 1783 v Zapotah Sošiške fare v Sluins-

kim regimentu. V stolnim kapitelnu so 1 veliki prošt, 1 lektor, 1 kantor in 1 kustos.

Blizu 166.000 je pa na Hervaškem Starovercov, ki se tudi Vlahi ali Serbi imenujejo. Oni prebivajo zlasti v Granici, in imajo v Karlovcu svojiga škofa, ki tudi v vasi Plaski Ogulinskiga regimenta prebiva. Sedanjimu je ime Evgen Joanovič. — Luteranov je semtertje naseljenih kaci 400, Kalvincov 130, Judov do 3000.

(Dalje sledi.)

Zgodbe katoliške cerkve.

Spisal Peter Hieinger.

(Dalje.)

P e r v a d o b a.

Začetik cerkve po Kristusu in apostelnih.

Drugo poglavje.

Djanje apostelnov in učencov Jezusovih.

26. *Rast in preganjanje cerkve med Judmi, s. Stefan perri marternik.*

Cerkev ali družba vernih v Jeruzalemu je bila kakor mati vsih posameznih cerkev, ki so se pozneji po vsih straneh sveta zbrale. Število vernih v Jeruzalemu je od dne do dne več prihajalo, ker posebin strah je prišel nad vse duše, in veliko znaminj in čudežev se je godilo po apostelnih. Zlasti veliko število jih je vero sprejelo po čudeži, ki sta ga apostelna Peter in Janez nad hromim človekam per vratih tempelnovih storila; na besedo: Vstani in hodi! je namreč vstal in hodil, in Boga hvalil. Takrat je s. Peter začudenimu ljudstvu zopet govoril od Jezusa, kateri je v tem čudeži svojo oblast po njih skazal; in na to je število vernikov zrastlo na pettavžent. Ko so farizeji in saduceji to vidili, jih je bolelo, de so apostelni učili, in v Jezusu vstajenje od mertvih oznanovali. Tedaj so Petra in Janeza pri-jeli, in ju djali v ječo do družiga dne. Drugi dan pa so se viši duhovni z Anazam in Kajfežem zbrali, in so oba apostelna v zbor poklicali jih soditi. Ko pa je s. Peter poln s. Duha neprestrašeno od Jezusa pričeval, niso vedili družiga storiti, razun Kristusa jim prepovedati, de ne govore nič več od tistiga imena. Ali Peter in Janez sta odgovorila: Sodite sami, ali je prav pred Bogam, vam bolj pokornim biti, kakor Bogu. Na to so jima še zažugali, in so ju izpustili; tedej sta k svojim šla, in vse povedala, in vsi vkupej so molili k Gospodu, de naj on ukroti tiste, kateri se zoper njega vzigujejo.

Množica vernih je bila pa kot eno serce in ena duša; in kar je kdo imel, ni imel zase, temuč vsih vkupej je bilo. Ni bilo tedej ubožiga med njimi, zakaj kdor iz med njih je imel njivo ali hišo, jo je prodal, in denar apostelnam izročil, de so

vsakimu po potrebi podelili. Znamnje pa nad Ananijem in Safiro, ktera sta se aposteljno Petru zastran prodane njive zlagala, in na njegove besede z naglo smertjo udarjena bila, je vse verne in tudi druge s strahom navdalo. In še druge čuda in znamenja so se po rokah aposteljnov godile, tako de so bolnike celo na ulice vun nosili, de bi senca s. Petra na nje prišla, in ozdravljeni so bili; tudi iz bližnjih mest so bolnike v Jeruzalem nosili, ter so vsi bili od bolezin in hudih duhov rešeni. Zatorej je tudi množica mož in žen, ki so v Kristusa verovali, veči in veči prihajala. Tu so se viši duhovni vzdignili, in so aposteljne v ječo vergli; pa angel Gospodov je tem vrata odperl, in šli so ob začetku dneva v tempelj, ter so učili. Ko so viši duhovni to slišali, so aposteljne zopet v zbor poklicali, in jim zaprotili, zakaj de od Jezusa še govoré. Takrat se je pismoučeni Gamaliel vzdignil, in svet dal, de naj pusté te ljudi v miru. Pa sklep je bil storjen, de so aposteljne dali gajžljati in jih oestro posvarili. Veseli pa so šli leti spred zbora, ker so bili vredni za Jezusovo voljo krivico terpeti.

Ker je pa množica vernih tolika zrastla, de aposteljni niso bili v stanu sami ubozih in udov oskerbovati in zraven še učiti, zatorej je bilo izvoljenih sedem mož, kateri bi jim v oskerbovanji ubozih in zraven tudi še per nauku in v božji službi pomagali. To so bili leviti (služiteli); aposteljni so nad njimi molili, in jim roke na glavo položili. Med temi leviti je bil s. Štefan, mož poln vere in s. Duha, kateri je z obilno gnado in močjo znamenja in čudeže delal med ljudstvom. Zoper njega so se nekteri iz med greških ali helenskih vzdignili, in so se z njim prepirali; pa niso mogli zoperstati modrosti in s. Duhu, ki je iz njega govoril. Tedaj so ga peljali pred viši zbor, in krive priče zoper njega podkupili. S. Štefan pa z obličjem angelskim jim je z obilno besedo od njih in njih očetov terdovratnosti govoril, kar jih je razserdilo, de so z zobmi zoper njega škripali. On pa je vidil nebo odperto, in Jezusa na desnici božji sedeti. Na to so nad njim zakričali, vsi nanj planili, in ga iz mesta pahnili, ter so ga kamnjali. On pa je molil: Gospod Jezus! sprejmi mojo dušo. In kleče je še klical: Gospod, ne stej jim tega v greh! in ko je to izrekel, je zaspal v Gospodu (l. 36 po Kr.) S. Štefan je v cerkvi kakor prvi marternik (mučenec) časten, ali kakor prvi pričevec, ki je vero v Jezusa s kervijo in smertjo poterdil.

Takrat se je veliko preganjanje Jezusove cerkve v Jeruzalemu vzdignilo, ter so se vsi razun aposteljnov na vse strani po Judeji in Samarii razkropili. To je pa v razširjenje cerkve služilo; zakaj razkropljeni so šli okrog, in so s. evangeli oznanovali. Neki učencec, Filip po imenu je šel v Samarijsko mesto, in je tam Kristusa oznanoval, in tudi dosti znamenj delal. In veliko veselje je bilo v Samarii nad tem, in so verovali

Filipovi besedi, in možje in žene so bili keršeni v imenu Jezusovim. Med temi je bil tudi Simon, neki copernik, ki je popred ljudstvo s sleparstvom motil, potem se pa perviga krivoverca skazal. Ko so aposteljni slišali, de je Samarija sveto vero sprejela, sta prišla Peter in Janez, vernim s. Duha podelit; ter sta nad njimi molila, jim roke na glavo položila, in so prejeli s. Duha. Potem, ko sta bila ta dva aposteljna s svojo besedo nove vernike še bolj poterdila, sta se vernila v Jeruzalem; in med potam sta še v več Samarijskih krajih s. evangeli oznanovala. Filip pa je po opominu angelovim šel na pot, ki gre od Jeruzalema prot Gazi na Egipt; na poti najde visociga služabnika Zamurske kraljice Kandace, ki je iz Jeruzalema nazaj gredoč ravno v preroku Izaii bral. Od s. Duha gnan se mu Filip pridruži, in začne mu prerokovo besedo od Kristusa razlagati. Serce bogaboječiga moža je bilo kmalo za Jezusa pridobljeno; želel je s. kersta, in Filip mu ga je podelil v memo tekočim potoku. Vesel je šel zdaj kraljevi služabnik svojo pot naprej. Filip pa je bil od s. Duha v Azdod prestavljen, in je od ondod v primorji do Cezareje s. evangeli oznanoval. Drugi učenci, kateri so se bili zavoljo preganjanja iz Jeruzalema razkropili, so šli okrog po Fenicii in Sirii, in so tamkej oznanovali Jezusovo vero, pa od začetka so od nje le Judam govorili; in napravile so se nove družbe vernih zlasti v Damasku in v Antiohii.

Lepa množica vernih je bila po takim zbrana v Jezusovo cerkev, sicer le še med Judovskimi narodi in takimi, ki so se bili z obrezo k Mojze-sovi postavi obrnili; preganjanje je cerkvi precej od začetka bilo v dobičik, ker se je potem bolj razširila. Pa tudi duh in življenje vernikov je bilo v prvem času takošno, de mora vsim prihodnjim časam v zgled služiti.

(Dalje sledi.)

Dobro delo namesto maševanja.

(D. J. S. D.)

Z butaro suhih drev na plečih, od zime skoraj ves zmerznjen, se verne stari ribič Potokar iz bližnjiga loga domu.

Vtrudjen, bolj na palico, kot na noge se opirajoč, gre po snegu memo hiše neljudniga Hostarja, in hoče čez most proti svoji hišici. — „Stoj starce!“ zaupije neprijazni Hostar, in priteče k ribiču. „Kje si te dreva dobil? Ti si jih ukradel.“ Potokar se oddihne in reče: „Perjatel, jaz nisim nič ukradel.“

Hostar. Kaj lažeš sivoglavec! ravno večerj sim bil v logu in sim te dreva zase pripravil, gotovo si jih našel in na pleča napertil. Sim te dreva! Potokar. Nikar, to ni res! glej, vejco po vejci sim iz pod snega izkopal.

Hostar. Le tiho! pa dreva sim, ti pravim!

Potokar. I pa se prepričaj, de so te vejce suhe, ki sim jih semtertje nabral.

Hostar. Jaz bom kmalo konec pravdanja storil; reče, in pri teh besedah sune divjak dreva s pleč revniga starčika v reko, in gre v hišo. Zalostno gleda ribič za njim, pa gre vender mirno v svojo koč.

V kratkim je zima popustila, sneg se začne tajati, voda na potoku naraša, in celo skalovje snega in ledu se po potoku privali. In — ko je nar

hujsi to ledeno skalovje v most buhalo, in ga spodnesti hotlo, gre Mihec Hostarjev sin domu, in hoče prek mosta. Strah in groza ga obideta, ko vidi de bo voda vsaki čas most poderla. Sam ribič mu svetova, ki je blizo čoln popravljaj, de se deček ne vsodi prek mosta iti. Ali Hostar to viditi, serdito svojiga sina pokliče: „Mihec! le bale domu le, (le pojdi le?) saj se ne bo nič mostu zgodilo. Mihec gre, pa ravno takrat buši ena ploša v most, buši druga, buši tretja in — most se poruši z Mihecam vred v grozovitno vodo. Ubogi otrok vpije: Pomagajte, pomagajte! in se na nekim hlodu po vodi vali; tudi Hostar kliče na pomoč, in skače simtertje, ali kdo bo pomagal, ko ni bilo žive duše blizo razun razžaleniga ribiča, in kako bi si bil mogel misliti, de bo ribič, kterimu je toliko krivico storil njegoviga sina z nevarnostjo svojiga življenja resiti hotel. Pa stari Potokar skoči kot mladenč v svoj čoln, rine med ledam do otroka, ga vzame k sebi, in nese srečno njegovimu očetu na kopno. „Na, sina!“ reče prijazno ribič „malo preplašen je, pa bo kmalo boljše“. Hostar se ne upa oči povzdigniti, tako se je sramoval svojiga gerdiga obnašanja proti dobriemu starčiku, in stoji kot okamnjen pred ribičem. „Oh odpustite“ komej pregovori (solze kakor lešniki so vderle po njegovim obrazu) „odpustite mi moje nečloveško obnašanje!“ „Kaj hočem odpustiti“, reče na to ribič, „ali se nisim dosti maševal?“ Umek.

Razgled po keršanskim svetu.

Na Rimskim je puntarsko vladarstvo že začelo cerkveno posestvo med druge ljudi deliti; duhovnim pa je male letne plačila odločilo, in jim vse druge postranske prihodke odreklo. Velika škoda bo za stan katoliške cerkve, ako ne bo kmalo vsm takim krivičnostim konec storjen.

V Švajcu so deželski oblastniki že jeli duhovne pastirje v sodbo tirjati, de bi se odgovorili, kako v spovednici ravnaajo. Dva fajmoštra sta bila unidan v Frajburgu tako klicana. To je prostost, kakoršno obetajo za vero in cerkev tisti, ki hočejo vse s korenino preverniti.

Na Nemškim je v deželskih rečeh če dalje veči razpertija, v rečeh katoliške cerkve pa se kaže če dalje močnejši soedinovanje; pred kratkim sta bila dva velika zbora katoliških družtev v Kolonii (Kelnu) na Rajni, in v Vratislavi (Brezlavu) na Slezkim; v obeh se je kazal zlo vnet katoliški duh. — V Kolonii stoji od leta 1245 velika cerkev gotiškiga zidanja po nar lepših razmerah in podobah; pa velik del te cerkve ni bil do današnjih časov izdelan; manjkala je višava obeh zvonikov in kuplja in še več drugiga. Pred nekaj letmi se je misel obudila, to cerkev izdelati kakor lep veličastin spominik katoliške vere. Od vsih stani visokih in nizkih oseb, zlasti od naše cesarske hiše, Bavarskiga in Pruskiga kralja, so darovi vkupej šli. V letasnih prekucijah se je bilo sicer bati, de bi to zidanje smelo ponehati; pa gorečnost domačih prebivavcov Kolonijskiga mesta dela še ni pustila zastati.

Iz Angleškiga se bere, de je g. Luci Kurtis, admiral ali poglavar na vojsknihi barkah,

ki se zdaj na Maltiškim otoku derži, h katoliški veri prestopil.

Darila za papeža Pija IX.

Od poprej . . . 760 gld. 24 1/2 kr.			
Gospodje korarji v Novim mestu . . .	24	"	—
Gospod Gašper Martinc, fajmošter v			
Bavtovi Vasi	5	"	—
— Janez Bačnik, fajmošter v Prečni	3	"	—
— Anton Kurc, dehan v Postojni	5	"	—
— Silvester Pegam, kaplan	4	"	—
— Peter Vartol, kaplan	5	"	—
— Janez Tomšič, fajmošter na merz-			
lim Polji	5	"	—
— Jožef Jereb, kaplan	2	"	—
— Anton Lampe, namestnik v Hre-			
novci	2	"	—
— Janez Zotlar, kaplan v Hrenovci	1	"	—
— Martin Barlič, kaplan	2	"	—
— Janez Podgoršek, kaplan na Ubel-			
skim	1	"	—
— Francé Prah, kaplan na Razdertim	1	"	—
— Matija Kobav, kaplan v Oreški	1	"	—
— Anton Flora, fajm. v Senožečah	2	"	—
— Janez Žužek, kaplan	1	"	—
— Miklavž Zic, kaplan	1	"	—
— Janez Pivk, kaplan v Slavini .	2	"	—
— Janez Pečar, kaplan	2	"	—
— Matevž Ferlan, kaplan v Mate-			
niji vasi	1	"	—
— Lorenc Albrecht, kaplan per sv.			
Petru	2	"	—
— Janez Bercé, kaplan v Ternjeh	2	"	—
— Jakob Vičič, kotlarski mojster			
v Postojni	2	"	—
— Janez Kalister, posestnik v Po-			
stojni	2	"	—
Eni neznani iz Postojne	2	"	41
Zgornja Mokronoška fara: „Reveže			
bote zmirej imeli seboj, mene pa			
ne bote zmirej imeli.“ Jan. 12, 8.			
2 banknota po 5 gold. in 2 ce-			
kina po 4 gold. 30 kr.	19	"	—
Gospod Marolt, kaplan na Raki . . .	5	"	—
— Janez Lampret, kaplan na Raki	5	"	—
— Janez Verščaj, fajm. v Stopičah	5	"	—
— Mihael Vindišer	5	"	—
— M. Š. v H.	1	"	—
— Valentin Pretner, fajmošter; g.			
Baltazar Bartol, kaplan in farna			
soseska per sv. Križu: Kristuso-			
vimu namestniku na zemlji. Križ			
do križa	7	"	—
Maria Pretner v Ljubljani	2	"	—
Gospod M. P., duhoven	4	"	—
En duhoven v Gradcu	110	"	—
Gospod Jožef Bevk, kaplan v Cirknici	2	"	—
Pet ne imenovanihi duhovnov: „stis-			
kanimu očetu keršanstva“	10	"	—
Fara s. Martina na Tuhinjskim z du-			
hovnima	14	"	23
Gospod M. Rumpler in farna soseska			
v Lipoglavu	9	"	—

Skupej . . . 1039 gld. 28 1/2 kr.